

Masse problemer

Av: Ola Ø. Nisja og Ola Berg Lande

Peder Ås var gårdbruker i Østre Lillevik, et område ofte omtalt som Norges Toscana. Til gården hadde Peder et større areal som det alltid hadde vært krevende å utnytte til landbruksformål. Arealet ble ironisk nok kalt "Pottiten".

På Pottiten fikk Peder høsten 2017 ordnet det slik at han lovlig kunne motta og ta betalt for såkalte rene masser, typisk en del jordmasser og en del typer leire. Når Peder villa motta rene masser, skulle disse bli forsvarlig håndtert med mulighet for senere å kunne utvikle Pottiten til andre formål. For som Peder pleide å si: «Jeg er den femte Peder Ås som trækker rundt på Pottiten, jeg skal ikke trække i salaten og ødelegge dette stedet.».

Peders gamle skolevenninne og eneste advokat i Østre Lillevik, advokat med møterett for Høyesterett Marte Kirkerud, bistod Peder i søknadsprosessen overfor myndighetene. Kirkerud foreslo også for Peder at noe regulering av kundeforholdene burde Peder ha. Ellers tok han på seg for stor risiko, ifølge Kirkerud.

Kirkerud var av den gamle skolen advokater. Hun hadde ikke sans for «amerikaniserte kontrakter skrevet av Storvikfirmaer med armadaer av advokater og skyhøye timepriser». Hun satte derfor opp et relativt kortfattet avtaleformular som gikk over én A4-side. «Denne må du få kundene dine til å akseptere», sa hun til Peder. Når sant skal sies, og det skal det jo, syntes Peder det var litt skremmende å skulle være så formell at kundene måtte få papir bare for å levere masser. Dette fikk gå seg til, tenkte han på vei ut av advokatkontoret.

I vilkårene fremgikk blant annet følgende:

«Kunden er ansvarlig for at massene som leveres er rene masser. Dersom det viser seg at massene ikke er rene, skal Kunden holde Peder Ås skadesløs for ethvert tap Peder Ås påføres i denne anledning.»

Kontraktsformularet hadde plass for signatur av Peder og kunden.

Det ble raskt kjent at Peder tok imot rene masser, og tiltaket ble populært både blant lokale gårdbrukere og entreprenører. Peder fikk en god ekstraintekt til jordbruket og passet godt på Pottiten. Når det gjaldt kontraktsformularet advokat Kirkerud hadde utarbeidet, hadde Peder litt ulik praksis. Noen ganger fikk ikke kunden noe som helst, andre ganger ba Peder om signatur, noen ganger sendte han vilkårene per e-post og andre igjen ganger la han han ved formularet når han sendte regning.

Etter at Peder hadde drevet massemtaket noen uker våren 2018, tok gårdbruker Hans Tastad kontakt. Hans ønsket å levere det han omtalte som rene jordmasser fra eiendommen sin. «Kom med det», sa Peder. «På Pottiten er det plass». Hans var ikke vond å be, og kom nærmest umiddelbart kjørende med det første av fem traktortilhengerlass med masser. Da han kom til Pottiten ga Hans uttrykk for at han ville betale med kontanter. Peder repliserte at han nok måtte sende en faktura så det ble «orden i sysakene». Hans svarte da: «Jøss. Du har blitt en formell kar du, Peder».

Det fikk Peder til å huske kontraktsformularet. Han hadde tilfeldigvis et sammenbrettet ark i lommen på traktordressen. «Hehe, det stemmer det, gamle ørn», sa han til Hans mens han overleverte

kontraktsformularet, «planen er jo å drive stort, og passe på at Pottitten ikke blir forurensa, og da må det formelle på plass! Dette er en kontrakt jeg fått av 'a advokat-Marte.».

Da han fikk arket i hånda, ga Hans uttrykk for at nå «tok det helt av» og at slike dokumenter verken var noe han var særlig kjent eller komfortabel med. Han sa «Tja, vi får nå se», og stakk arket i lommen. Noe ytterligere kommunikasjon eller aktivitet knyttet til kontraktsformularet fant ikke sted.

Peder viste deretter hvor Hans skulle tippe massene, og Hans fulgte anvisningen.

Peder sendte noen dager senere faktura en faktura til Hans pålydende 300 kroner med tillegg av merverdiavgift per lass, totalt 1500 kroner eks. mva. Fakturaen ble rett betalt til rett tid. «Man kan stole på bønder», tenkte Peder da han fikk beskjed om innbetalingen.

Hans var en av de første som leverte masser, men altså langt fra den eneste. Peder var glad for at Pottitten kunne brukes til et fornuftig formål. Etter gode avlinger kommer som regel også dårlige. Lykken varer sjelden evig.

Allerede høsten 2018 kom myndighetene på en anmeldt inspeksjon av Peders massemtak på Pottitten. Bakgrunnen for inspeksjonen var generelt økt oppmerksom rettet mot massemtak. Det ble tatt stikkprøver i grunnen. «Etter den søte kløe, kommer den sure svie», sa Peder da han noen uker senere fikk beskjed om at stikkprøvene viste at Peder hadde tatt imot forurenset masse. «Det er helt sikkert en av entreprenørene», tenkte Peder.

Etter ytterligere undersøkelser viste det seg imidlertid at årsaken til prøvene var massene Hans hadde kjørt inn. Disse massene inneholdt større mengder spillolje. Spilloljen hadde etter alt å dømme vært noe Hans' rettsforgjenger hadde tømt ut i grunnen på Hans' gårdsbruk i det området hvor Hans hadde fjernet masse. All den tid massen Hans leverte hadde blitt liggende under mye annen masse, var spredt ut over Pottitten og ikke minst blandet med annen masse, måtte store mengder masse fjernes fra Pottitten. Kostnadene kom på totalt 150 000 kroner. «Den regningen skal Hans ta», sa Peder. Da startet heftige diskusjoner blant to ellers sindige gårdbrukere. Diskusjonene ble knapt bedre etter at hver av de to partene hyret på advokater. Ingen enighet ble oppnådd, og det gikk til søksmål.

De to gårdbrukerne var uenige om nesten alt: Om det forelå kontraktsbrudd, ansvarsgrunnlag, adekvat årsakssammenheng, hvor stort tap Peder eventuelt var påført og ikke minst om kontraktsformularet gjaldt i avtaleforholdet. De to var imidlertid enige om at spørsmålet om kontraktsformularet gjaldt dem imellom fikk betydning for en rekke spørsmål i saken. De ble derfor enige om å dele forhandlingene slik at tvistes spørsmålet i første omgang utelukkende var om Hans var bundet av kontraktsformularet, og retten besluttet slik deling av saken.

Hans viste blant annet til at han aldri gitt noen aksept av kontraktsformularet. Han hadde for eksempel ikke signert det eller på annen måte gitt uttrykk for at det skulle gjelde. Dersom Peder mente at Hans skulle være forpliktet til å holde Peder skadesløs uten nærmere vilkår, fikk han jammen ha gjort Peder oppmerksom på dette. «I så fall hadde jeg kjørt massene mine et annet sted», sa Hans.

Kontraktsformularet var en del av avtaleforholdet, mente Peder. Han viste blant annet til at Hans selv fikk ta risikoen for at han ikke leste kontraktsformularet, og at Hans selvsagt ikke hadde noen grunn til å tro at kontraktsformularet var gitt Hans «for moro skyld». Hvis Hans mente at det ikke skulle gjelde, fikk han ha sagt fra.